

Spoštovani rojaki!

Iskreno se zahvaljujem za povabilo na ta spominski kraj in v čast mi je, da lahko spregovorim pri prvem antifašističnem spomeniku v Evropi. Dan in kraj sta povezovalna člena med Slovenci, kar je temeljnega pomena, predvsem za sedanje in prihodnje čase. Povezanost med Slovenci, tako v sklopu Evropske Unije, kot tudi v širšem kontekstu globaliziranega sveta postaja vse bolj odločilno za razvoj in učinkovitost, ki ga čas terja od slovenskega naroda in države Republike Slovenije.

V letošnjem letu je združenih kar nekaj pomembnih obletnic iz slovenske zgodovine. Ob 80. letnici usmrtitve bazoviških junakov in 90. letnici požiga Narodnega doma v Trstu, ni mogoče prezreti 90. letnico koroškega plebiscita, ki je prav tako pomemben dogodek in nam nudi veliko iztočnic za razmislek. Primerno je torej, da danes združimo spomin na vse te tri dogodke, ki so v dobrem in slabem zaznamovali naš slovenski narod.

Spoštovani, bazoviške žrtve so bili člani narodno obrambne organizacije, ki je delovala v sklopu TIGRA in se je upirala raznarodovalnemu delovanju fašizma na Primorskem. Njihovo delovanje je vzniknilo iz globoke želje po življenju, ki je goreče tlela med Slovenci, katerim je bilo odvzeto dostojanstvo lastne narodne in osebne identitete. Življenje pa ni usahnilo, ni se ustavilo, kleno je iskalo poti do svetlobe, do oživljajoče zarje svobode in dostojanstva. Tej neizmerni moči, so se ti štirje možje odzvali in si prevzeli na lastna ramena usodo slovenskega naroda ter za to žrtvovali lastna življenja. A kakor seme, ki v zemlji rodi novo življenje, so se iz njihove svetle žrtve rodili bujni sadovi, po katerih smo danes tu s svojo državo in polnopravnim članstvom med evropskimi narodi, med katere spadamo od Brižinskih spomenikov naprej.

Žrtev bazoviških junakov prav gotovo zajema celostni odziv Slovencev proti fašistični in nacistični ideologiji prejšnjega stoletja, ki sta hoteli naš narod zadušiti. Ta odziv se je začel najprej na Primorskem in se nato nadaljeval skozi Narodno-osvobodilni boj, vse do osamosvojitve v letu 1991, ko je nastala samostojna država Slovenija, ki je svoje temelje uprla na demokracijo, spoštovanje človekovih pravic ter narodno samobitnost. Prav zaradi tega je nujno, da pomen bazoviških in ostalih junakov, ki so se žrtvovali za obstoj slovenskega naroda osmislimo s pogledom v prihodnost, ki nas kliče po tem, da obdržimo našo usodo trdno v lastnih rokah.

In tu, spoštovani rojaki, bi želela spregovoriti o pomenu naše narodne identitete in izpostaviti besede prof. Borisa Pahorja, ki je osebno doživel požig Narodnega doma, doživljal krivičnost fašističnih posebnih sodišč nad sonarodnjaki, na svoji koži okusil zatiranje osebe v koncentracijskih taboriščih in ideološko zapostavljenost zaradi zvestobe resnici. V današnjih časih se moramo Slovenci stalno ozirati in gojiti naše narodno zavedanje. Včasih zgleda, kot da bi se narodne identitete bali in jo zgrešeno primerjali z nacionalizmom. To je velika nevarnost, ki se ji moramo upreti, da bodo mlajši rodovi imeli jasno podobo o samih sebe in ne bodo v primežu razburkanih valov sedanje družbene globalizacije ter miselnega relativizma.

Narodna identiteta ali slovenstvo, je vrednota, ki spada med temeljne človekove pravice. Brez nje smo kot posameznik in kot družba odtujeni subjekt, ki nima primerne opore. Narodna identiteta pa ne sme biti zgolj idejni pojem, temveč se mora oplajati z vsakdanjim življenjem slovenskega naroda. Obojestransko se mora oplajati z družbenimi segmenti, ki sestavljajo narodno telo. Od politike, gospodarstva, skrbi za ohranjanje in razvoj teritorija, pa vse do šolstva in kulture. In danes, ko družbeno-socialni dejavniki nas postavljajo pred resne izzive izhoda iz gospodarske krize ter kljubovanje socialni negotovosti, mora biti narodna identiteta med vrednotami, ki kličejo na družbeno in človeško solidarnost ter na pravilno vrednotenje življenja ter družine, kot temeljne celice človeške in narodne družbe.

Spoštovani, dolga leta smo se Slovenci borili za našo državo, naše prizadevanje je bilo vedno spoštljivo in je potekalo skozi obča priznana pravila družbenih ureditev. Upor, po katerem so posegli štirje bazoviški junaki, je bil poslednji korak, ko smo Slovenci izčrpali vse druge oblike uveljavljanja in priznanja naše narodne identitete, jezika in kulture. Vse to nam je, po razpadu berlinskega zidu, prineslo samostojno državo. Na njo smo Slovenci v zamejstvu in po svetu zelo ponosi in jo imamo radi. Ne glede na to kakšne težave preživlja se zavedamo, da je naša matična domovina in da bi bilo brez nje veliko težje. Prav zaradi tega si kot pripadniki slovenskega naroda, pa čeprav ne živimo v Sloveniji, želimo biti polnopravni ustvarjalci vsestranskega razvoja narodnega ter državnega telesa.

Danes se soočamo z novim konceptom meje. Ni več meje, ki nas je delila in je otežkočala povezovanje med Slovenci. Danes je meja, ki povezuje različne narode v eno samo skupnost. To je edinstvena priložnost, kjer se lahko narodne skupnosti povežejo z lastnim narodnim telesom, ne da bi bilo pri tem potrebno prelivanje krvi. Prav zaradi tega novega koncepta meje in v spoštljiv spomin na bazoviške in druge žrtve smo poklicani, da udejanimo enoten narodni prostor in postanemo tako vedno bolj svetla kocka evropskega in človeškega mozaika.

Prisrčna hvala!

Franka Padovan